

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 12.01.2005
KOM(2004) 836 slutlig

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN

**till den budgetansvariga myndigheten om garantier som berör den allmänna budgeten
Situationen per 30 juni 2004**

SEK(2004) 1629

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Del 1: Transaktioner sedan rapporten per den 31 december 2003, riskutvecklingen och utnyttjandet av de garantier som belastar budgeten	3
1. Inledning: Transaktionernas natur.....	3
2. Nyheter sedan rapporten per den 31 december 2003	3
3. Risksituation.....	4
3.1. Utestående lånebelopp per den 30 juni 2004	4
3.2. Maximal årlig risk för unionens budget: utbetalningar fram till den 30 juni 2004 (se även tabell A2 i bilagan).....	5
3.3. Maximal årlig teoretisk risk för unionens budget: utbetalningar som verkställts eller beslutats fram till den 30 juni 2004 (se även tabell A3 i bilagan)	5
4. Utnyttjandet av de garantier som belastar budgeten	5
4.1. Användningen av de likvida medlen.....	5
4.2. Intervention från garantifonden.....	6
5. Analys av gemenskapens teoretiska kapacitet att bevilja lån och garantier till tredje land	6
6. Situation i garantifonden per den 30 juni 2004.....	7
7. Relativ soliditet	8
Del 2: Bedömning av potentiella risker: ekonomiskt och finansiellt läge i de tredjeländer som är föremål för de mest betydande lånetransaktionerna.....	9
1. Inledning	9
2. Kandidatländerna	9
3. Västra Balkan.....	9
4. De nya oberoende staterna	10
5. Andra icke-medlemsländer	11

Del 1:

Transaktioner sedan rapporten per den 31 december 2003, riskutvecklingen och utnyttjandet av de garantier som belastar budgeten¹

1. INLEDNING: TRANSAKTIONERNAS NATUR

De risker som täcks genom gemenskapens budget härstammar från flera typer av låne- och garantitransaktioner, vilka kan delas in i två huvudkategorier: lån med makroekonomiska mål som beviljas av Europeiska gemenskapen (betalningsbalanslån till medlemsstater och makroekonomiskt stöd till icke-medlemsländer) samt lån med mikroekonomiska mål (Euratomlån, GNI-EG² samt Europeiska investeringsbankens utlåning utanför gemenskapen³).

2. NYHETER SEDAN RAPPORTEN PER DEN 31 DECEMBER 2003

Vad gäller makroekonomiska stöd till tredje land antogs den 29 april 2004 rådets beslut 2004/580/EG om makroekonomiskt bistånd till Albanien till ett belopp av 25 miljoner euro, varav 9 miljoner i lån (termen *makroekonomiskt stöd* rekommenderas för denna stödform men varianten *bistånd* förekommer i vissa rättsaktstitlar, övers. anm.) Vidare har ett lån omfattande 10 miljoner euro betalats ut till Bosnien och Hercegovina på grundval av ett tidigare fattat beslut.

Vad gäller Euratomlån fattade kommissionen den 30 mars 2004 ett nytt beslut angående Cernavodă-anläggningen i Rumänien (C(2004)891/2). Ett lån har också betalats ut till Bulgarien på basis av ett tidigare beslut (Kozloduy, 35 miljoner euro).

Under andra halvåret 2004⁴ kommer ett nytt beslut om ändring av beslut C(2000) 3812 av den 30 december 2003 att antas i syfte att reducera det lånebelopp som tidigare beslutats för K2R4-anläggningen i Ukraina.

Inför de tio nya medlemsstaternas anslutning den 1 maj 2004 föreslog kommissionen en ändring av rådets förordning nr 2728/94 om upprättande av en garantifond för åtgärder avseende tredje land (i dess senaste lydelse). Enligt kommissionens förslag skulle lån till de nya medlemsstaterna inte längre täckas av garantifonden eftersom de inte längre utgör "tredjeländer" (medan gemenskapsgarantierna för dessa lån skulle bibehållas). Eftersom detta förslag ännu inte har antagits av rådet anges alla siffror i denna rapport inklusive de tio medlemsstater som anslöt sig i maj 2004,

¹ Observera att bilagan innehåller ett arbetsdokument från kommissionen med detaljerade tabeller och förklarande anmärkningar till denna rapport.

² Stöd som gått under benämningen "gemenskapens nya instrument" – används inte sedan 1995. Det sista av dessa lån kommer att vara helt återbetalat den 17 december 2004.

³ Detaljerna kring EIB:s mandat redovisas i tabell A1 i bilagan.

⁴ C(2004)2817/3 av den 20 juli 2004 (motsvarighet i euro till 83 000 000 US-dollar).

såvida inget annat uttryckligen anges. I vissa fall återges dock vissa nyckeltal exklusive belopp som gäller de nya medlemsstaterna, eftersom ändringsförslaget förväntas bli antaget i slutet av 2004 eller i början av 2005. Det belopp som skulle frigöras ur garantifonden och kunna återföras till unionens allmänna budget om ändringen antas är 338 831 402 euro.

Enligt kommissionens meddelande om en ny budgetplan för perioden 2007–2013⁵ skulle ”reservbeloppet” teoretiskt sett inte längre vara begränsat på samma sätt som tidigare, eftersom garantifonden skulle finansieras genom en budgetpost inom ramen för rubrik 4 (yttre förbindelser) i stället för, som hittills, via en särskild reserv för detta ändamål.

3. RISKSITUATION

Nedanstående riskanalys bygger på de inarbetade parametrarna utestående belopp, maximal årlig risk samt maximal årlig teoretisk risk för gemenskapens budget (metodiken redovisas närmare i kommissionens arbetsdokument, och detaljerade uppgifter återges i tabellerna A1, A2 och A3.)

3.1 Utestående lånebelopp per den 30 juni 2004

Det totala riskbeloppet per den 30 juni 2004 uppgick till 15 519 miljoner euro, jämfört med 15 062 miljoner euro per den 31 december 2003.

De transaktioner som påverkat det utestående lånebeloppet sedan föregående rapport redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 1: Utestående belopp per den 30 juni 2004*		Miljoner euro (avrundade belopp)
Utestående belopp per den 31 december 2003		15 062
Återbetalningar av lån		
	Euratom	
	GNI	
	Makroekonomiskt stöd	-7
	EIB	-661
Utbetalningar av lån		
	Euratom	35
	GNI	
	Makroekonomiskt stöd	10
	EIB	1 217
Variationer i växelkurserna för andra valutor i förhållande till euron		- 138
Utestående belopp per den 30 juni 2004		15 519

* samtliga lån som täcks av garantier (till medlemsstater såväl som tredjeländer), exklusive obetalda räntor och uteblivna återbetalningar

⁵ KOM(2004) 487.

Det utestående beloppet för transaktioner som avser medlemsstaterna var 5 431 miljoner euro per den 30 juni 2004 jämfört med 24 miljoner euro per den 31 december 2003.

Det utestående belopp som avser tredje land var 10 088 miljoner euro per den 30 juni 2004 jämfört med 15 037 miljoner euro per den 31 december 2003.

De kraftiga förändringarna i dessa belopp beror främst på att de anslutande staterna överfördes från kategorin ”tredjeland” till kategorin ”medlemsstater” i och med utvidgningen den 1 maj 2004 (se avsnitt 2: Nyheter sedan rapporten per den 31 december 2003).

3.2 Maximal årlig risk för unionens budget: utbetalningar fram till den 30 juni 2004 (se även tabell A2 i bilagan)

- Den totala risken för 2004 uppgår till 1 088 miljoner euro.
- Risken vid transaktioner som avser medlemsstaterna uppgår till 325 miljoner euro.
- Risken vid transaktioner som avser tredjeland uppgår till 763 miljoner euro.

3.3 Maximal årlig teoretisk risk för unionens budget: utbetalningar som verkställts eller beslutats fram till den 30 juni 2004 (se även tabell A3 i bilagan)

- Den maximala teoretiska risken uppgår till 1 194 miljoner euro för 2004 och beräknas nå nivån 3 667 miljoner euro 2012.
- För transaktioner som rör medlemsstaterna är den maximala teoretiska risken densamma som den maximala årliga risk som anges i punkt 3.2.
- För icke-medlemsländer uppgår den till 869 miljoner euro 2004. Risken beräknas nå nivån 3 404 miljoner euro 2012.

4. UTNYTTJANDET AV DE GARANTIER SOM BELASTAR BUDGETEN

4.1 Användningen av de likvida medlen

Kommissionen använder sina likvida medel⁶ när detta är motiverat för att undvika en försening av kommissionens betalning i fall där låntagarens återbetalning är försenad.

⁶ Se artikel 12 i rådets förordning (EG, Euratom) nr 1150/2000 av den 22 maj 2000 om genomförande av beslut 94/728/EG, Euratom om systemet för gemenskapernas egna medel.

4.2 Intervention från garantifonden

Genom rådets förordning (EG, Euratom) nr 2728/94 av den 31 oktober 1994 inrättas en garantifond för åtgärder avseende tredje land (se även ändringsförordning). Om en förfallodag för en betalning av ett lån som beviljats av gemenskapen överskrids av låntagaren, skall garantifonden täcka underskottet inom tre månader efter förfallodagen.

Om en låntagare överskrider förfallodagen för ett EIB-lån som garanteras genom unionens budget aktiveras gemenskapsgarantin tidigast tre månader efter förfallodagen. Om gemenskapen mottar en skriftlig begäran från EIB om aktivering av garantin skall den inom tre månader ge EIB rätt att lyfta de aktuella beloppen från garantifonden.

Den dröjsmålsränta som låntagarna är skyldiga för tiden mellan det att likvida medel görs tillgängliga från unionens budget och att garantifonden aktiveras lyfts från fonden och betalas tillbaka till unionens budget. För EIB-lån beräknas dröjsmålsräntan för tiden mellan den dag då återbetalningen skulle ha gjorts och den dag banken tog emot de likvida medlen från kommissionen.

5. ANALYS AV GEMENSKAPENS TEORETISKA KAPACITET ATT BEVILJA LÅN OCH GARANTIER TILL TREDJE LAND

Garantifondmekanismen innebär i praktiken en begränsning av unionens utlåningskapacitet gentemot tredje land, eftersom de anslag som är disponibla för avsättningarna till fonden begränsas till det belopp som anges för garantireserven i budgetplanen.⁷

Tabell A4 innehåller en beräkning av gemenskapens utlåningskapacitet gentemot icke-medlemsländer under perioden 2004–2006 enligt garantifondssystemet. Beräkningssättet beskrivs närmare i bilagan som också innehåller hänvisningar till rättsakter.

På grundval av de beslut som har antagits, föreslagits eller planerats av rådet och kommissionen (se tabell A4 i bilagan) kommer ett belopp på 208,07 miljoner euro att användas från garantireserven under 2004⁸, vilket innebär att ett belopp på 12,93 miljoner euro är disponibelt för ytterligare lånetransaktioner under garantin.

Om hänsyn tas till hur reserven för garantier påverkas av avsättningarna till garantifonden i samband med de lån som beviljats, föreslagits eller planerats för 2004 kommer den återstående årliga utlåningskapaciteten att bli

⁷ Det belopp som avdelats i budgetplanen för 2000–2006 är 200 miljoner euro per år i 1999 års priser. 2003 var beloppet 217 miljoner euro och 2004 uppgick det till 221 miljoner euro.

⁸ Då denna rapport färdigställs i november 2004 har ännu inga nya beslut om makroekonomiskt stöd fattats eller förberetts. Vi bedömer därför att användningen av reserven kan komma att bli ca 17 miljoner euro mindre än vad som förutsågs i juni 2004.

- 143,71 miljoner euro för lån som till 100 % garanteras genom unionens budget eller
- 221,09 miljoner euro för lån som garanteras till 65 % (genom tillämpning av rådets beslut 2000/24/EG av den 22 december 1999).

I tabell 2 redovisas utestående lån och garantier för lån till icke-medlemsländer, vilka den 30 juni 2004 uppgick till sammanlagt 15 658 miljoner euro (inklusive de tio nya medlemsstaterna).

Tabell 2: Utestående lån och lånegarantitransaktioner till icke-medlemsstater	
1. Utestående lånebelopp, EG (makroekonomiskt stöd) och Euratom	1 499
2. Utestående belopp, EIB ¹	14 003
3. Uteblivna återbetalningar	2
4. Dröjsmålsräntor	1
5. Obetald till betalning förfallen ränta ²	153
Utestående belopp per den 30 juni 2004	15 658

¹ Inklusive de tio nya medlemsstaterna

² Obetald till betalning förfallen ränta enligt förordningen om inrättandet av garantifonden.

Förhållandet mellan fondens tillgångar och de utestående beloppen uppgår enligt förordningens definition till 10,34 %, vilket är mer än de 9 % som fastställs som målbelopp i förordning nr 1149/1999 om ändring av förordning nr 2728/94 om fondens inrättande. Om fondens tillgångar vid årets slut överstiger målbeloppet, skall överskottet föras upp på en särskild post i inkomstberäkningen i Europeiska unionens allmänna budget.

6. SITUATION I GARANTIFONDEN PER DEN 30 JUNI 2004

Garantifondens behållning uppgick den 30 juni 2004 till 1 619,15 miljoner euro. Under första halvåret 2004 ägde följande transaktioner rum:

- Den andra överföringen uppgick till 2,25 miljoner euro och gjordes den 2 januari 2004.
- Den 24 februari 2004 aktiverades fonden till följd av en utebliven återbetalning från Argentina på 2 689 781,25 US-dollar (2 140 523,04 euro).
- Den 30 juni låg Argentina efter med totalt 7 907 132,83 US-dollar (6 968 656,9 euro), inklusive dröjsmålsräntor.
- Kommissionen har vidare informerats av EIB om försenade återbetalningar från Argentina på 2 687 444,26 US-dollar, vilket leder till att fonden måste aktiveras under det andra halvåret 2004.
- Nettoavkastningen på fondens tillgångar per den 30 juni 2004 uppgick till 29,2 miljoner euro.

- Den första årliga överföringen från reserven till garantifonden uppgick till 161,76 miljoner euro. En andra överföring på 20,115 miljoner euro kommer att ske samtidigt med kommissionens beslut (C(2004)891/2) för att möjliggöra ett nytt Euratomlån till förmån för Rumänien. Fondens överskott för år 2003 uppgick till 223,16 miljoner euro. Dessa belopp kommer att kvittas mot varandra enligt kompensationsmekanismen, vilket utmynnar i en sammanlagd överföring på 41,285 miljoner euro från fonden till Europeiska unionens budget det andra halvåret 2004.

7. RELATIV SOLIDITET

Förhållandet mellan det belopp som var upptaget i fonden den 30 juni 2004 (1 619,15 miljoner euro) och den maximala teoretiska risken för lån till icke-medlemsländer under 2004 (869 miljoner euro), uppgår till 93 % (se tabell A3 i bilagan)⁹. Ökningen från 78 % den 31 december 2003 till 93 % i nuläget beror främst på att de tidigare ”anslutande staterna” sedan den 1 maj 2004 i stället hör till medlemsstaterna. Om kommissionens förslag att lån till de tio nya medlemsstaterna inte längre skall kunna täckas genom garantifonden antas skulle garantifonden komma att omfatta ca 1 280 miljoner euro, och det förhållande som beskrivs ovan skulle sjunka till ca 74 %.

⁹ Observera att det belopp för maximal teoretisk risk för 2004 som tas upp i tabell A3 endast avser andra halvåret. För jämförelsens skull har beloppet räknats om till en normal tolv månadersperiod.

Del 2:

Bedömning av potentiella risker: ekonomiskt och finansiellt läge i de tredjeländer som är föremål för de mest betydande lånetransaktionerna

1. INLEDNING

Siffrorna i del 1 av rapporten visar de kvantitativa aspekterna på den risk som belastar den allmänna budgeten. Dessa uppgifter behöver emellertid kompletteras med en bedömning av de kvalitativa aspekter, som påverkas av transaktionsslag och låntagarsituation. Till skillnad från vad som var fallet i tidigare rapporter har de länderspecifika riskbedömningarna nu lyfts över i kommissionens arbetsdokument (SEK(2004) 1629). En sammanfattning av dessa bedömningar återges dock nedan.

2. KANDIDATLÄNDERNA

Såväl **Bulgariens** offentliga skuld som dess totala utlandsskuld har fortsatt att sjunka, till 40 % respektive 55 % av BNP. Detta beror bland annat på ett återköp av Brady-obligationer som minskade skuldkvoterna med 3 procentenheter.

För **Rumäniens** del tyder prognoserna på en fortsatt ekonomisk tillväxt, en minskad inflation och ett relativt kraftigt men stabilt bytesbalansunderskott på drygt 5,5 % av BNP. Den totala utlandsskuldens andel av BNP förblir relativt låg (ca 34 %).

Turkiet förblir relativt sårbart för externa chocker och svängningar i förtroendet på finansmarknaden, bland annat på grund av att såväl dess offentliga lånebehov som dess totala offentliga skuld och bruttoutlandsskuld (beräknade till ca 20 %, 80 % respektive 53 % av BNP 2004) är mycket omfattande i absoluta tal och dessutom stigande. Turkiets skuldtjänstbörda förväntas vidare utgöra ca 40 % av exporten av varor och tjänster 2004.

3. VÄSTRA BALKAN

Bosnien och Hercegovinas utlandsskuld har minskat och utgör för närvarande ca 34 % av BNP. Skuldtjänstknoten har också tenderat att minska de senaste två åren, och förväntas hamna på 7 % av BNP 2004, medan de relativt betryggande reserverna i utländsk valuta motsvarar 4,5 månaders import. En överenskommelse förväntas dock kunna nås inom kort när det gäller gamla fordringar på landets offentliga sektor, vilket beräknas medföra en ökning av den offentliga skulden med minst 10 % av BNP.

Före detta jugoslaviska republiken Makedoniens offentliga skuldkvot minskade med 3 procentenheter under 2003 (till 38 %), och förväntas ligga kvar på den nivån under 2004. Skuldtjänsttagandena minskade till 14 % av exporten av varor och tjänster 2003 och förväntas förbli på ungefär samma nivå 2004.

I **Serbien och Montenegro** förblir utrikeshandeln instabil, med en svag export och osäkra utsikter vad gäller kapitalinflöde på medellång sikt. För 2004 beräknas bytesbalansunderskottet uppgå till ca 11 % av BNP och utlandsskulden till 54 % av BNP. Finansieringsbehoven förblir stora då uppskov med låneåterbetalningar löper ut och skuldtjänstbördan därmed ökar.

4. DE NYA OBEROENDE STATERNA

Den **armeniska** centralbankens bruttoreserver i utländsk valuta ligger på en betryggande nivå och motsvarar närmare fyra månaders import. Den offentliga sektorns utlandsskuld uppgår till ca 1,1 miljarder US-dollar i nominella termer, men förväntas fortsätta sjunka i förhållande till BNP (ca 39 % uppmättes 2003).

Vitrysslands BNP-tillväxt nådde 10,3 % på årsbasis under det första halvåret 2004. Trots denna förbättring tyngs landets ekonomi av svårigheter på flera områden: bland annat är reserverna i utländsk valuta mycket små (motsvarar mindre än en månads import), samtidigt som priserna på gasimporten från Ryssland stiger.

Den **georgiska** centralbankens bruttoreserver i utländsk valuta ligger fortfarande på en relativt låg nivå, motsvarande 1,5 månads import. Den offentliga utlandsskulden ökade vidare under 2003 och nådde ca 1,8 miljarder US-dollar i absoluta tal (ca 49,5 % av BNP). I juli 2004 enades dock kreditgivarna inom Parisklubben om en omstrukturering av Georgiens utlandsskuld, vilket förväntas minska skuldtjänståtagandena gentemot dessa kreditgivare från 169,2 till 46,4 miljoner US-dollar.

Moldaviens ekonomi har inte gjort några tydliga framsteg när det gäller att tackla de långvariga strukturproblemen, bland annat det ogynnsamma företagsklimatet och landets beroende av ett fåtal traditionella produkter. Den makroekonomiska situationen är fortfarande instabil – den offentliga sektorn klarar ännu inte att helt fullgöra sina skuldtjänståtaganden, inflationen är hög och betalningsbalanssituationen ansträngd.

Tadzjikistan nådde en överenskommelse med de ryska myndigheterna i juni, vilken ledde till att landets utlandsskuld nu sjunkit till 700 miljoner US-dollar (50 % av BNI). Bytesbalansunderskottet, som förbättrades betydligt under 2003, har dock ökat igen under innevarande år som en följd av en kraftigt ökad import. De offentliga valutareserverna beräknas täcka ca 1,9 månaders import i slutet av 2004, dvs. samma förhållande som vid 2003 års utgång.

Ukrainas betalningsbalans ger för närvarande ingen anledning till oro, då bytesbalansen visar ett stort överskott som beräknas bli större än någonsin 2004 med ca 10 % av BNP (jämfört med 5,8 % 2003) Detta har också resulterat i att centralbanken kunnat bygga upp en betydande reserv av utländsk valuta, som nu motsvarar närmare 4 månaders import. Den offentliga utlandsskulden som andel av BNP förväntas sjunka från 22,5 % 2003 till ca 19 % 2004.

5. ANDRA ICKE-MEDLEMSLÄNDER

Även om den makroekonomiska situationen förbättrats väsentligt är det fortfarande förenat med betydande risker att låna ut till eller investera i **Argentina**. Bristande framsteg med viktiga strukturreformer och förseningar i förhandlingarna om skuldomläggning med privata kreditgivare har föranlett IMF att skjuta upp sin tredje översyn inom det nuvarande standby-avtalet, samtidigt som landet fortfarande ligger efter med betalningar till EIB (se del 1 avsnitt 6).

Brasiliens ekonomi är fortfarande känslig för svängningar i investerarnas förtroende för s.k. tillväxtekonomier, även om landet återhämtat sig betydligt, bl.a. genom ökade reserver i utländsk valuta, en betryggande bytesbalans och åtgärder för att förbättra den offentliga skuldens sammansättning.

Även om **Algeriets** skuldsättning är relativt oförändrad uttryckt i US-dollar förväntas utlandsskuldens andel av BNP sjunka med 5 procentenheter 2004 (till 30,6 %) och skuldtkvoten från 79,5 % 2003 till 62,2 % 2004. Utlandsskulden består nästan helt av den offentliga sektorns medel- och långfristiga upplåning, och Algeriet har inte legat efter med återbetalningarna under de senaste åren.

Jordanien behöver visserligen vidta ytterligare steg för att konsolidera sin finanspolitik, men på kortare sikt finns det ingen orsak till oro för dess hållbarhet; stora förbättringar har skett på senare tid inom den externa sektorn, bland annat i form av ett stort bytesbalansunderskott och en ökning av valutareserverna, och denna utveckling förväntas fortsätta.